

Enes Ulusoy

22-09-2023

3 minuten

Erfrecht uitgelegd - DEEL 1

Dit hoofdstuk behoort tot de moeilijkste hoofdstukken van fiqh. Het is gebaseerd op de Koranische instructies met betrekking tot erfrecht en op de algemene regels van wiskunde. De moslimjuristen hebben boeken gecompileerd waarin ze deze twee aspecten hebben verwerkt om de studie van deze wetenschapsdiscipline zo toegankelijk mogelijk te maken voor de studenten van kennis. Daarnaast is er nog een reden dat de geleerden zich hebben gebogen over deze discipline, namelijk de frequente en intensieve aanmoedigingen en benadrukkingen van de geliefde profeet Mohammed ﷺ over de studie van het erfrecht. De geliefde profeet ﷺ zei bijvoorbeeld: “De kennis bestaat uit drie dingen. Alles daarbuiten is extra. (Deze drie zijn): (1) een Koranvers dat niet geabrogeerd is, een profetische traditie die vaststaat (d.w.z. authentiek) en een wetgeving die leidt tot rechtvaardigheid.”¹ In een andere hadith zei de geliefde profeet ﷺ het volgende: “Bestudeer de kennis en leer het aan de mensen! Bestudeer het erfrecht en leer het aan de mensen! Bestudeer de Koran en leer het aan de mensen! Waarlijk ik ben een sterfelijke persoon (dus ik ben niet voor altijd in jullie bijzijn). De kennis zal ontnomen worden en de calamiteiten zullen verschijnen totdat (het zo erg wordt dat) twee mensen conflicteren over erfrecht en niemand kunnen vinden die tussen hen oordeelt.”²

1

Deze overleveringen duiden niet alleen op de voortreffelijkheid van de studie van erfrecht, maar ook op het feit dat het erfrecht een zelfstandige wetenschapsdiscipline is. We zien zelfs dat bepaalde metgezellen gespecialiseerd waren in deze wetenschapsdisciplines, zoals de gezende metgezellen: ‘Omar ibn al-Khattab, Zayd ibn Thabit, ‘Othman ibn ‘Affan, ‘Abdullah ibn Mas‘ud en onze zeer gerespecteerde moeder ‘Aisha (moge Allah ﷻ tevreden zijn met hen allen). Imam Ibn Shihab zei zelfs dat als de gezende metgezellen ‘Othman en Zayd zouden overlijden dat deze wetenschapsdiscipline zou verdwijnen, omdat er een periode was waarin

¹ Overgeleverd door Imam Abu Dawud en Imam Ibn Maja.

² Overgeleverd door Imam al-Darimi, Imam Ahmad en Imam al-Hakim.

alleen zij twee deskundig waren op dit vakgebied.³ Sommige geleerden hebben aangegeven dat erfrecht heel uniek is en de kennis niet eens bij vele juristen te vinden is.

In de Koran zijn de regels van erfrecht relatief uitgebreid en expliciet besproken. Allah ﷻ openbaart wat neerkomt op: “Er is een deel voor de mannen en een deel voor de vrouwen van wat door de ouders en degenen die het naastverwant zijn worden achtergelaten, of hun eigendommen nu groot of klein zijn, een wettig deel. En als de verwanten zonder erfrecht en de wezen en de armen aanwezig zijn ten tijden van de verdeling, geef hun van de eigendommen en spreek vriendelijke en rechtvaardige woorden tegen hen. En laat degenen die een zwak nageslacht zouden achterlaten bevreesd en bezorgd zijn. Laat hen dus Allah vrezen en rechtvaardig spreken. Waarlijk, degenen die onrechtmatig de eigendommen van de wezen eten, eten slechts tot er vuur in hun buiken komt en zij zullen verbrand worden in een laaiend vuur! Allah beveelt jullie met betrekking tot de erfenis van de kinderen, voor een man een deel dat gelijk is aan dat van twee vrouwen; als er slechts dochters zijn, twee of meer, dan delen zij twee derde van de erfenis; als er slechts één is dan is haar deel de helft. Voor de ouders is er voor elk één zesde deel van de erfenis van de kinderen; als er geen kinderen zijn en de ouders zijn de enige erfgenamen, dan krijgt de moeder één derde; als de overledene broers of zusters nalaat, krijgt de moeder één-zesde. De verdeling is in alle gevallen na het uitbetalen van legaten die hij bezit of van niet vereffende schulden. Jullie weten niet wie van hen, of jullie ouders of jullie kinderen jullie tot meer nut zijn; deze vastgestelde bedragen zijn door Allah bevolen. En Allah is voor altijd Alwetend, Alwijs. Datgene wat jullie echtgenotes achterlaten, jullie deel is de helft, als zij geen kinderen achterlaten, maar als zij een kind heeft, is jullie deel één vierde van wat zij achterlaten na het betalen van legaten die zij bezitten of van schulden. En voor vrouwen is er één vierde van wat jullie nalaten, indien jullie geen kinderen achterlaten, maar als jullie kinderen hebben, krijgen vrouwen één achtste van wat jullie achterlaten na betaling van legaten en schulden. Als de man of vrouw over wiens erfenis we het hebben, geen ouders of kinderen nalaat, maar een broeder of een zuster nalaat, dan krijgt ieder van hen één zesde, maar als het er meer dan twee zijn dan delen zij één derde, na de betaling van legaten die hij of zij heeft en de schulden, zodat niemand enig verlies lijdt. Dit is een bevel van Allah en Allah is voor altijd Alwetend, Genadevol. Dit zijn

³ Overgeleverd door Imam al-Darimi.

de door Allah vastgestelde bepalingen en iedereen die Allah en Zijn boodschapper gehoorzaamt: Allah zal hem het Paradijs binnenleiden, waar rivieren onderdoor stromen. Daar zullen zij in verblijven en dat zal een groot succes zijn.”⁴

Allah ﷻ openbaart ook wat neerkomt op: “Zij zullen je om een geldige uitspraak vragen. Zeg O Mohammed: ‘Allah geeft aanwijzingen over degenen die geen nageslacht of ouders als erfgenamen hebben. Als het een man is die overlijdt, die een zuster nalaat, maar geen kind, dan krijgt zij de helft van zijn erfenis. Als de overledene een vrouw is, die geen kind nalaat dan neemt haar broer de erfenis. Als er twee zusters zijn, dan zullen zij twee derde van de erfenis hebben. Maar indien er van de overleden man broeders en zusters achterblijven, dan is er voor een man net zoveel als voor twee vrouwen. Dus heeft Allah het voor jullie duidelijk gemaakt, zodat jullie niet afdwalen. En Allah is de Alwetende van alles.”⁵

Zelfs het gebed of zakat is niet zo uitgebreid aan bod gekomen in de Koran. We zien in de Koran dat onze Heer ﷻ nadrukkelijk en uitvoerig instructies heeft gegeven over financiële interacties, in het bijzonder het erfrecht, omdat dit gevoelige zaken zijn waar heel snel conflicten en misbruiken over kunnen ontstaan. Daarom heeft onze Heer ﷻ in de naam van rechtvaardigheid deze instructies uiteengezet in de Koran om de mensheid de weg te wijzen in een eerlijke omgang met elkaar. Als de mensen, helaas moeten we hier de moslims ook benoemen, deze voorschriften hadden toegepast, dan zou er een eerlijke economische verdeling zijn in de wereld, maar de mate van het economische onrecht dat nu door de mensen wordt veroorzaakt, is niet te beschrijven. Zelfs de moslims, die beweren te geloven in de Koran, nemen deze voorschriften niet in acht wanneer er sprake is van een erfenisverdeling. Dit leidt in de meeste gevallen tot grote conflicten tussen de familieleden en soms zelfs tot moord, omdat er een hebzuchtig familielid niet tevreden is met zijn of haar aandeel. Uiteraard spreken we hier in het bijzonder over welgestelde families die astronomische bedragen op hun bankrekening hebben en die bezitten over enorme onroerende goederen, maar zelfs in minder rijke families ontstaan er ruzies door de arbitraire oordelen in de erfenisverdeling. Als deze mensen zich daadwerkelijk hadden onderworpen aan de voorschriften van de islamitische wetgeving, dan was de wereld een stuk veiliger.

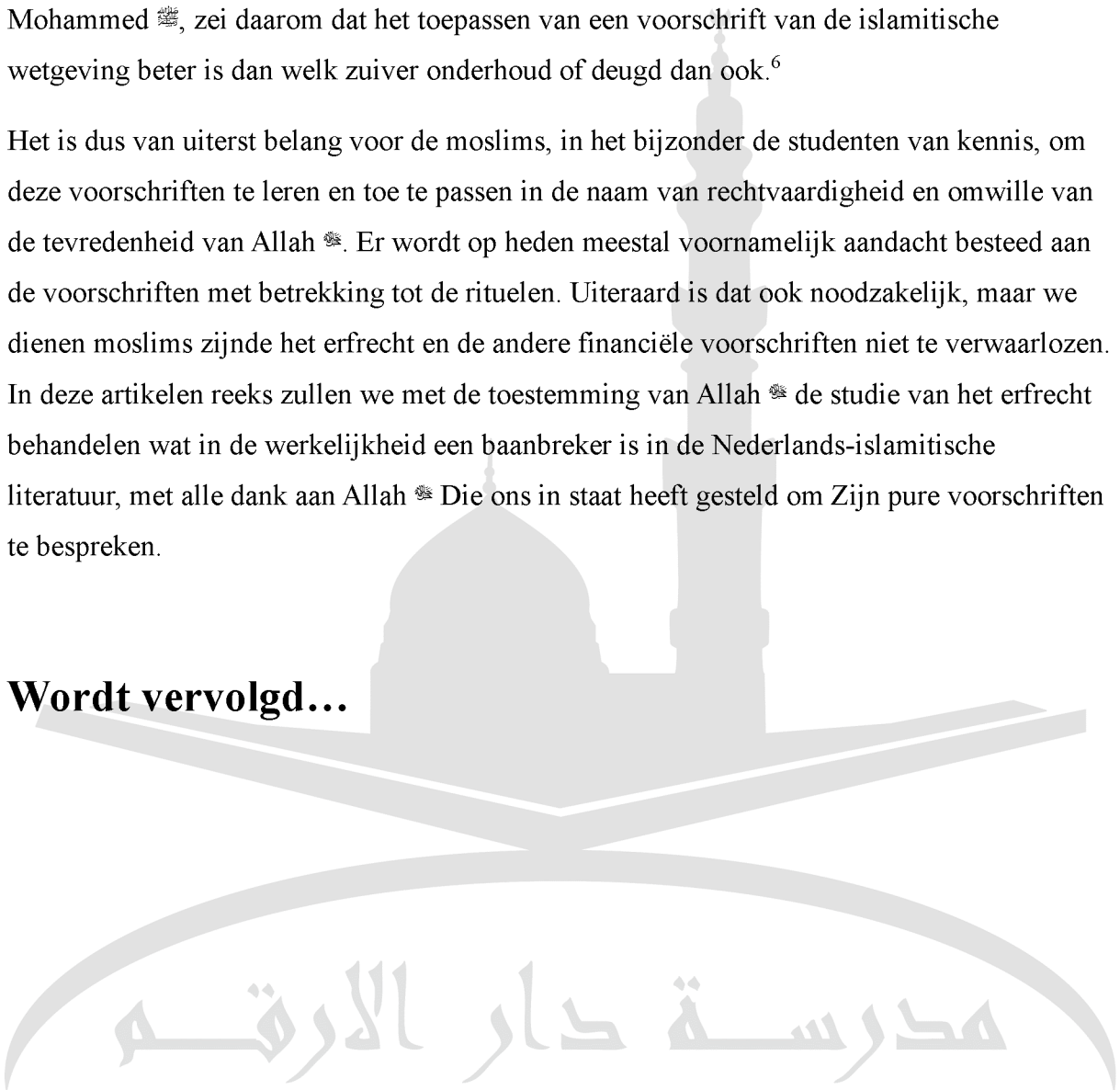
⁴ Koran, 4:7-13.

⁵ Koran, 4:176.

Daarom zijn er ook ernstige dreigementen en sancties voorgeschreven in de bovengenoemde verzen voor degenen die onrechtmatig of losbandig handelen in deze voorschriften van Allah ﷻ, omdat anderen, in het bijzonder vrouwen en kinderen, ernstig de dupe kunnen zijn van deze onrechtmatigheid of losbandigheid. Het licht van onze ogen, de geliefde profeet Mohammed ﷺ, zei daarom dat het toepassen van een voorschrift van de islamitische wetgeving beter is dan welk zuiver onderhoud of deugd dan ook.⁶

Het is dus van uiterst belang voor de moslims, in het bijzonder de studenten van kennis, om deze voorschriften te leren en toe te passen in de naam van rechtvaardigheid en omwille van de tevredenheid van Allah ﷻ. Er wordt op heden meestal voornamelijk aandacht besteed aan de voorschriften met betrekking tot de rituelen. Uiteraard is dat ook noodzakelijk, maar we dienen moslims zijnde het erfrecht en de andere financiële voorschriften niet te verwaarlozen. In deze artikelen reeks zullen we met de toestemming van Allah ﷻ de studie van het erfrecht behandelen wat in de werkelijkheid een baanbreker is in de Nederlands-islamitische literatuur, met alle dank aan Allah ﷻ Die ons in staat heeft gesteld om Zijn pure voorschriften te bespreken.

Wordt vervolgd...

⁶ Overgeleverd door meerdere hadithgeleerden, zoals Imam Nasa'i, Imam Ibn Maja, Imam Ahmad en Imam al-Tabarani.